

22-05-27

Mark- och miljödomstolen

Nacka Tingsrätt

Box 1104

131 26 Nacka Strand

Yttrande i mål M 1167-20 angående Stockholm Exergi AB:s ansökan om tillstånd till uppförande och drift av energianläggning och hamn m m i Lövsta inom fastigheten Hässelby Villastad 36:1 i Stockholm kommun

Som juridiskt ombud enligt fullmakt för de huvudmän jag företräder i målet har jag av domstolen beretts möjlighet att yttra mig över aktbilagorna 184 och framåt.

Mina huvudmän konstaterar återigen att Stockholm Exergi AB (nedan kallat bolaget) egentligen inte framför särdeles mycket nytt av betydelse i sak. Flera av de synpunkter mina huvudmän framfört är ännu inte bemötta. Mina huvudmän vidhåller vad som tidigare framförts i målet och tidigare framförda yrkanden kvarstår.

Detta yttrande har framtagits tillsammans med den grupp av vattenexperter som i tidigare yttrande hänvisats till som "Vattengruppen". Gruppens yttrande medföljer som bilaga.

Mina huvudmäns samt Vattengruppens samlade uppfattning är även fortsättningsvis att utredningarna av anläggningens påverkan på vatten, miljö och människors hälsa visserligen är omfattande och detaljerade, men att de genomgående bygger på teoretiska beräkningar, uppskattningar och osäkra data som inte utgör en solid grund för beslut.

Då mina huvudmän vidhåller att verksamheten inte är tillåtlig enligt miljöbalken går jag nedan inte in på frågor om villkor och kontrollprogram.

Nedanstående följer i allt väsentligt sökandens upplägg.

1. Lokalisering

Bolaget hävdar fortsatt att deras lokaliseringsutredning entydigt visar att Lövsta är den enda plats i Stockholmsregionen där den ansökta verksamheten rimligen kan lokaliseras och att verksamheten är tillåtlig enligt 2 kap 6 § miljöbalken (MB). Mina huvudmän bestrider även fortsatt att så skulle vara fallet.

Lokaliseringsbedömningar för nya projekt ska vara objektiva. Det innebär att det inte är upp till en viss sökande att välja alternativ, utan man ska bortse från subjektiva omständigheter och frågan blir då huruvida det objektivt sett finns bättre platser för den planerade verksamheten. Ändamålet bör i detta mål således inte vara att anlägga en ny anläggning för avfallsförbränning, utan i stället att på det miljömässigt bra sätt producera fjärrvärme och el. Möjligheten att nå ett ändamål på annat sätt än det som sökanden tänkt sig kan aktualiseras främst vid lokaliseringsbedömningen.

Mina huvudmän hävdar även fortsatt att den av sökanden valda platsen för verksamheten inte uppfyller kravet på en lämplig lokalisering enligt 2 kap 6 § MB och att den därmed inte är tillåtlig.

2. Artskyddsdispens

Behövs artskyddsdispens?

I området förekommer fladdermöss och groddjur fridlysta enligt 4 § artskyddsförordningen (AF). Tillståndsmyndigheten måste vid prövningen ta ställning till om de fridlysta arterna påverkas på ett sådant förbjudet sätt som anges i 4 § AF och i så fall om det går att föreskriva försiktighetsåtgärder så att konflikten med förbuden undviks. Detta innebär bland annat att en bedömning av verksamhetens påverkan på skyddade arter och om den kan tillåtas enligt artskyddsförordningen ska ingå i lokaliseringsbedömningen.

Bestämmelserna om fridlysning och dispens i 4 och 14 §§ AF innebär en ren implementering av artiklarna 12, 13 och 16 i art- och habitatdirektivet och artikel 9.1 fågeldirektivet. Ett myndighetsbeslut får inte försämma en skyddad arts

bevarandestatus eller möjlighet att nå gynnsam bevarandestatus på någon nivå. I art- och habitatdirektivet art 1 (i) anges en arts bevarandestatus som summan av de faktorer som påverkar den berörda arten och som på lång sikt kan påverka den naturliga utbredningen och mängden hos dess populationer inom det territorium som anges i artikel 2.

Vad gäller fladdermössen är det främst bestämmelsen i 4 § p 2 AF som blir aktuell. Det är enligt 4 § p 2 AF förbjudet att avsiktligt störa dessa arter, särskilt under djurens parrings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttperioder. Stöd för tolkningen av begreppet störning finns bland annat i EU-kommissionens vägledningsdokument¹. Där anges att störning kan förekomma till exempel i form av ljud eller ljus, men den behöver inte fysiskt påverka arten direkt utan även indirekta effekter innefattas. Det kan handla om att arten flyr och därmed utsätts för omständigheter som gör att den lättare blir till byte för andra djur, förlorar stora mängder energi eller att deras ungar utsätts för fara genom att de förflyttas eller att de svälter ihjäl. Intensitet, tidsperiod och frekvens har betydelse för vilken påverkan störningen har. En störning som påverkar artens överlevnadschanser, reproduktion eller utbredning är otillåten. En åtgärd som påverkar exempelvis en fågelarts häckningsframgång genom att boplatsen överges eller att färre antal ungar än annars blir flygfärdiga är inte tillåten om detta leder till att artens population minskar i området, särskilt om arten har en ogynnsam bevarandestatus.

Avsiktlig betyder i sammanhanget att den som utför åtgärden förstår den förutsägbara konsekvensen av sitt handlande och ändå genomför den, det vill säga är medveten om att ett skyddat djur sannolikt störs, även om störningen inte var syftet med åtgärden. När det gäller tolkningen av begreppet avsiktligt har detta begrepp när det gäller art- och habitatdirektivet tolkats av EU-domstolen i åtminstone två fall (mål C-103/00 och C-221/04). EU-domstolens praxis har även följts av Mark- och miljööverdomstolen ibland andra målen MÖD 2014:47, 2014:48 samt 2015:3. EU-kommissionens vägledningsdokument har också betydelse för tolkningen av begreppet.

Härtill kommer att det inte är möjligt att "kompensera" med skydds- och försiktighetsåtgärder beträffande vidtagande av åtgärder som strider mot 4 § 2 punkten AF.

EU-domstolens dom i de förenade målen C-473/19 och C-474/19 underkänner den praxis som utvecklats i Sverige. Detta måste få avgörande betydelse även för utgången i nu aktuellt mål, oaktat att nuvarande mål inte direkt gäller skogsbruk. EU-domstolens dom måste anses gälla tillämpningen av 4 § AF i stort då denna bestämmelse helt och hållet bygger på art 12 p 1 art- och habitatdirektivet samt art 5 fågeldirektivet.

De förbud som anges i artikel 12.1 a–c i art- och habitatdirektivet (motsvarande 4 § p 1-3 AF) är enligt EU-domstolens fasta praxis tillämpliga på bl a åtgärder, såsom

---

¹ Kommissionens tillkännagivande. Vägledning om strikt skydd för djurarter av gemenskapsintresse enligt habitatdirektivet. Bryssel den 12.10.2021 C (2021) 7301 final.

skogsbruksåtgärder eller markexploatering, vilkas syfte uppenbart är ett annat än avsiktlig fångst, dödande eller störning av djurarter eller avsiktlig förstörelse och insamling av ägg om exploatören åtminstone godtagit risken för sådan störning. I C-473/19 och C-474/19 slår domstolen nu fast att genomförandet av det skyddssystem som föreskrivs i artikel 12.1 a–c i livsmiljödirektivet (motsvarande 4 § p 1-3 AF) inte förutsätter att en viss åtgärd riskerar att påverka den berörda fågel- och djurartens bevarandestatus negativt. Domstolen uttalade även återigen (som tidigare i mål C-441-17) som ställs i art 12 art- och habitatdirektivet, motsvarande 4 § AF, är absoluta och oberoende av antalet exemplar och förekomsten av de arter som omfattas av ett strikt skydd för bevarande. Den allmänt utbredda förekomsten av en art kan således inte motivera en intensifiering av åtgärder som kan medföra att dessa förbud överträds.

Av EU-domarna följer vidare att det ankommer på en prövningsmyndighet/domstol att pröva huruvida tillräckliga skyddsåtgärder planeras och kommer att vidtas som tar i beaktande behovet att bevara de berörda arterna och huruvida åtgärderna planerats och kommer att utföras på ett sätt som inte åsidosätter förbuden i artikel 12.1 a–c i art- och habitatmiljödirektivet.

Redan befintliga störningskällor får vidare inte tas till intäkt för att tillåta ytterligare störningar. Om området redan idag är utsatt för störningar på nivåer där påverkan på populationstäthet hos fladdermöss kan förekomma påvisats, innebär detta att även om det planerade projektet enbart skulle tillföra en marginell ökning av påverkan i området genom exempelvis ökade ljusimmisioner, kan det inte uteslutas att bl a från projektet tillsammans med redan pågående påverkan kan medföra att fladdermössen störs och att deras utbredningsområde minskar.

Det är enligt mina huvudmän uppenbart att det nu planerade projektet kommer att medföra otillåten avsiktlig störning av ett flertal skyddade arter. Artskyddsdispens enligt 14 § AF krävs därför.

Kan artskyddsdispens meddelas?

Ska avsteg ske från det strikta artskyddet har myndigheten då ett ansvar för att detta beslut fattas på grundval av relevanta och vetenskapliga grunder (se ex EU-domstolens domar i målen C-118/94, C-60/05, C-342/05, C-441/17 och C-674/17). Ett undantag är enbart berättigat om det objektivt kan styrkas att det inte finns någon annan tillfredsställande lösning. Bedömningen om en sådan annan lösning måste baseras på objektivt verifierbara faktorer som vetenskapliga och tekniska analyser (se bland andra C-10/96).

I mål C 674/17 uttalar domstolen att:

” Det ska i sammanhanget även understrykas att det följer av försiktighetsprincipen i artikel 191.2 FEUF att om en bedömning av de mest tillförlitliga och tillgängliga

vetenskapliga uppgifterna fortfarande ger utrymme för en viss osäkerhet om huruvida ett sådant undantag försvårar upprätthållandet eller återställandet hos bestånden av en utrotningshotad art, får medlemsstaten inte bevilja eller tillämpa undantaget.”

Medlemsländernas handlingsfrihet är begränsad och varje argument för att det inte skulle finnas någon annan lämplig lösning eller att denna inte skulle vara tillfredställande måste vara väl underbyggda. EU-domstolen har i mål C-60/05 uttalat att den myndighet som fattar ett beslut grundat på en undantagsbestämmelse har bevisbördan för att nödvändiga förutsättningar föreligger för varje undantag och medlemsstaterna ska säkerställa att varje åtgärd som påverkar skyddade arter endast tillåts i beslut som är noggrant och tillräckligt motiverade och som hänvisar till skäl och krav som anges i art 9.1 och 9.2 (motsvarande art 16 art- och habitatdirektivet) i direktivet.

Mina huvudmän vill här också hänvisa till EU-domstolens dom C 182/02, där domstolen pekade på vikten av att kunna visa på tvingande skäl för att rättfärdiga ett undantag. Av Kommissionens vägledning framgår tydligt att undantag ska vara den sista utvägen och att varje system för undantag måste vara underordnat art- och habitatdirektivets bevarandeintressen.

I mål C-441-17 slår EU-domstolen fast att:

”För de fågelarter som anges i bilaga I till fågeldirektivet måste dessa åtgärder bland annat vara ägnade att säkerställa arternas överlevnad och fortplantning, samt fortplantning, ruggning och övervintring för de regelbundet förekommande flyttfågelarter som inte är angivna i bilagan. Dessa åtgärder kan inte begränsas till att förebygga externa skador och störningar som orsakats av människan, utan de måste beroende på de faktiska förhållandena även omfatta positiva åtgärder för att bevara eller förbättra området status (dom av den 13 december 2007, kommissionen/Irland, C 418/04, EU:C:2007:780, punkterna 153 och 154).”

Även Naturvårdsverket anger i sin handbok vad som behöver finnas med i en dispensansökan. För att en dispensansökan ska kunna bedömas behöver underlaget innehålla följande:

- en beskrivning av den åtgärd verksamhetsutövaren önskar genomföra och varför den behöver utföras, det vill säga vilket syfte åtgärden har,
- vilka skyddade arter som finns i området,
- de skyddade arternas bevarandestatus,
- en noggrann beskrivning av hur åtgärden kan påverka arterna och deras livsmiljöer,
- vilka förebyggande skyddsåtgärder som kan vidtas för att mildra effekten av åtgärden, samt
- redogörelse för om det finns andra alternativ att nå syftet som påverkar arten mindre.

För att möjliggöra en bedömning av om tillstånd kan ges med hänsyn till påverkan på skyddade arter krävs således ett fullgott beslutsunderlag där det tydlig framgår hur fridlysta arter och deras fortplantnings/reproduktionsområden och viloplats kan komma att påverkas och huruvida föreslagna skyddsåtgärder är tillräckliga för att verksamheten/åtgärden inte ska medföra krav på artskyddsdispens enligt artskyddsförordningen. Detta framgår även bl a praxis från Mark- och miljööverdomstolen. Sådant beslutsunderlag saknas i föreliggande mål.

Det måste finnas skäl för dispens. Det är inte meningsfullt att gå in på förutsättningarna i 14 § AF 1 och 2 punkten om skäl enligt 3 punkten saknas.

14 § AF p 3

Sökanden hävdar att dispensen behövs av hänsyn till allmän hälsa och säkerhet eller av andra tvingande skäl som har ett allt överskuggande allmänintresse.

Ledning för vad som kan anses utgöra ett "allmänintresse av större vikt" kan därför hämtas från EU-domstolens vägledningsdokument befintlig praxis gällande tillåtande av verksamheter inom Natura 2000-områden samt dispens från förbud i artskyddsförordningen (se ex EU-domstolens avgöranden C-182/10).

För det första framgår av ordalydelsen att det bara är allmänna intressen, som bevakas av offentliga eller privata organ, som får vägas mot bevarandemålen i direktivet. Projekt som utvecklats av privata organ kan övervägas endast om det kan visas att allmänintresset gynnas. Verksamhet som ligger enbart i företags eller enskilda personers intresse kan sålunda inte komma i fråga. För det andra måste man understryka vikten av att detta allmänna intresse har "allt överskuggande" karaktär. Denna inskränkning innebär att det inte räcker med vilket allmänt intresse som helst av social eller ekonomisk karaktär, särskilt i förhållande till vikten av de intressen som direktivet skyddar. Här krävs noggrann avvägning mellan intressen. I detta sammanhang förefaller det också rimligt att anta att ett allmänt intresse i normalfallet bara kan vara allt överskuggande om det är ett långsiktigt intresse. Kortsiktiga intressen som bara skulle ge kortsiktiga fördelar skulle inte vara tillräckliga för att väga upp det långsiktiga intresset av att bevara arter.

Sökanden har inte visat att dispensen behövs med hänsyn till allmän hälsa och säkerhet eller andra tvingande skäl som har ett annat överskuggande intresse. Någon grund för att medge de av reservationsvis begärda artskyddsdispenserna föreligger inte.

14 § AF p 1

Nästa steg är att konstatera om det inte finns någon annan lämplig lösning.

Enligt artikel 16(1) i art- och habitatdirektivet måste medlemsstaterna vara säkra på att "det inte finns något tillfredsställande alternativ" innan ett undantag beviljas. Detta motsvaras i 14 § p 1 AF med att inte finns någon annan lämplig lösning. På samma

sätt som för artikel 6(4) i art och habitatdirektivet och artikel 9(1) i fågeldirektivet är detta ett övergripande villkor som alla undantag måste uppfylla. Oavsett vilket måste valet av undantag vara den sista utvägen.

Även när det gäller detta är kravet underordnat bevarandebeståndet. Med tanke på att undantagsinstrumentet är så speciellt och eftersom medlemsstaterna enligt artikel 10 i EU-fördraget måste underlätta uppnåendet av gemenskapsmålen, så kan ett undantag bara vara berättigat om det objektivt kan styrkas att det inte finns någon annan tillfredsställande lösning. Enligt generaladvokatens yttrande i mål C-10/96 kan detta "tolkas som en lösning som löser det speciella problem som de nationella myndigheterna står inför, samtidigt som den så långt som är möjligt respekterar de förbud som direktivet ställer upp; ett undantag kan bara medges om det inte finns någon annan lösning som inte innebär att förbuden åsidosätts".

Medlemsstaternas handlingsfrihet är begränsad, och om det finns någon annan lösning måste varje argument som säger att denna inte är "tillfredsställande" vara väl underbyggt. Bedömningen av huruvida en alternativ lösning är tillfredsställande måste baseras på objektivt verifierbara faktorer, exempelvis vetenskapliga och tekniska analyser. Sådana analyser saknas i aktuellt ärende. Vidare kan en annan lösning inte bedömas som otillfredsställande bara därför att den skulle orsaka mer besvär för, eller kräva ett annat tillvägagångssätt hos, de parter som skulle gynnas av undantaget. EU-domstolens dom i mål C-182/02 illustrerar det strikta synsätt som domstolen tillämpat på undantag enligt naturvårdsdirektiven. För att kunna avgöra huruvida det fanns någon tillfredsställande lösning analyserade domstolen undantaget i fråga om "behov" respektive "syfte". Denna dom bekräftar vikten av att kunna visa på tvingande skäl för att rättfärdiga ett undantag.

Sökanden har inte visat att det inte finns något annat lämpligt alternativ. Någon grund för att medge de av sökanden de reservationsvis begärda artskyddsdispenserna föreligger inte.

14 § AF p 2

Slutligen bör det göras en bedömning av åtgärdens påverkan på artens bevarandestatus. Ett undantag från artskyddsbestämmelserna får inte försvåra upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde.

Bevarandestatus hos arter definieras i art- och habitatdirektivet som summan av de faktorer som påverkar den berörda arten och som på lång sikt kan påverka den naturliga utbredningen och mängden hos dess populationer inom EU:s territorium. En arts bevarandestatus anses gynnsam när

- uppgifter om den berörda artens populationsutveckling visar att arten på lång sikt kommer att förbli en livskraftig del av sin livsmiljö, och
- artens naturliga utbredningsområde varken minskar eller sannolikt kommer att minska inom en överskådlig framtid, och

- det finns, och sannolikt kommer att fortsätta att finnas, en tillräckligt stor livsmiljö för att artens populationer ska bibehållas på lång sikt.

Bedömningen av bevarandestatus inkluderar inte endast ett element av diagnos baserad på aktuella förhållanden, utan även en prognos (för överskådlig framtid) baserad på olika påverkansfaktorer, till exempel specifika eller generella hot, positiva eller negativa effekter på medellång till lång sikt etc. Det räcker inte att arten är livskraftig, utan en livskraftig del av dess naturliga livsmiljöer. Livskraften måste alltså förstås i relation till den roll som arten spelar i det ekosystem som den är en del av, inte endast genom att analysera en arts livskraft, isolerat. Av kommissionens vägledning framgår att det faktum att en livsmiljö eller art inte är hotad, det vill säga inte utsatt för någon direkt utdöenderisk, inte nödvändigtvis behöver innebära att det har en gynnsam bevarandestatus. Eftersom direktivets målsättning definieras positivt, som en gynnsam situation som ska nås och upprätthållas, är medlemsstaterna skyldiga att vidta åtgärder som går utöver att endast undvika utdöende.

De utredningar sökanden låtit utföra presenterar är inte tillräckliga för att, för varje art som dispensansökan gäller för, baserat på objektiva verifierbara faktorer som vetenskapliga och tekniska analyser möjliggör den bedömning som Mark- och miljödomstolen har att göra. Sökanden har inte visat att den planerade verksamheten inte kommer att försvåra upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos arternas bestånd i deras naturliga utbredningsområde. Någon grund för att medge de av sökanden de reservationsvis begärda artskyddsdispenserna föreligger inte.

3. Dispens från vattenskyddsföreskrifterna

Här hänvisas till bilaga som medföljer detta yttrande.

4. Alternativ utformning

Bedömningen enligt miljöbalken ska vara objektiv. Mina huvudmän vidhåller att det objektiva ändamålet med den ansökta verksamheten är att förse stockholmarna med kraftvärme, inte förbränning av returbränsle.

5. Påverkan på ytvatten

Mina huvudmän med Vattengruppen vidhåller att sökanden inte kunnat visa att den föreslagna lokaliseringen av verksamheten inte medför att miljökvalitetsnormer äventyras. Mina huvudmän med Vattengruppen anser tvärtom att den föreslagna anläggningen med stor sannolikhet kan komma att medföra otillåtna halter av flera ämnen i dessa vatten och därmed försvåra för Sverige att uppnå miljökvalitetsnormerna. Mina huvudmän med Vattengruppen hävdar också att det är ställt utom allt rimligt tvivel att anläggningen definitivt "äventyrar möjligheten att uppnå den status eller potential som vattnet ska ha enligt en miljökvalitetsnorm".

Verksamheten är därmed inte tillåtlig enligt 5 kap 4 § MB och förutsättningar för undantag enligt 11-12 §§ vattenförvaltningsförordningen föreligger inte.

Här hänvisas till tidigare inlagor samt medföljande bilaga.

Jag vill dock nedan bemöta några punkter.

- Sökanden skriver att det inte finns någon koppling mellan de biologiska värdena i Lövstaområdet och intresset av att skydda vattentäkten.

I bedömningen av en vattenförekomst status ingår även en bedömning av biologiska värden såsom växtplankton, kiselalger, bottenfauna, makrofyter samt fisk. När man sedan ska bedöma om en verksamhet kan komma att negativt påverka en vattenförekomst status måste då även dessa biologiska värden utgöra en del av bedömningen.

Sökandens påstående stämmer således inte.

- Mina huvudmän vidhåller att sökanden misstolkar EU-domstolens dom i mål C-535/18, den s k Bielefelddomen.

Det var i målet bl a fråga om det vid en bedömning av om en försämring uppkommit räckte med att beakta hela den berörda vattenförekomsten. En av de avgörande frågorna i domen blev då att EU-domstolen slog fast att det för grundvatten inte krävs att förekomsten i sin helhet ska vara påverkad för att en försämring av statusen ska kunna konstateras. Detta var en strängare tolkning av ramvattendirektivet än vad de tyska (och även tidigare svenska) domstolar brukade göra.

Sökanden tycks däremot tolka domslutet bakvänt så att man enbart ska mäta försämring vid övervakningspunkter. En sådan tolkning skulle ju innebära ett försämrat skydd av vattenförekomster, tvärt emot vad ramvattendirektivet med EU-domstolens uttolkning kräver.

Mina huvudmän delar dock sökanden bedömning att domen måste anses ha bärighet även för ytvattenförekomster.

- Sökanden påstår även att förorenings spridning från deponierna eller sediment i anslutning till dessa inte utgör skäl att inte tillåta verksamheten enligt 5 kap 4 § MB. Den fortsatta förorenings spridningen är enligt sökanden enbart en konsekvens av att deponierna inte åtgärdas och att den inte härrör från den verksamhet som denna tillståndsansökan omfattar.

Även detta är ett bakvänt resonemang. Föroreningsituationen på platsen är förvisso långt ifrån bra. Dock riskerar sökandens verksamhet, om den godtas, medföra en föroreningsituation som är värre än den som föreligger idag, både under uppförande och under drift av verksamheten. Det är således sökandens ansökta verksamhet som genom att öka risken för spridning av befintliga föroreningar till vattenförekomsten som måste bedömas. En sådan bedömning måste enligt mina huvudmän leda till att ansökan inte kan godtas enligt 5 kap 4 § MB.

Just denna fråga visar även tydligt att platsen inte är tillåtlig enligt 2 kap 6 § MB.

- Sökanden återkommer till att bolaget inte är att anse som förorenare med ansvar att sanera enligt 10 kap MB. Bolaget anser sig varken ha ansvar för eller rådighet över de sluttäckta deponierna utanför det planerade verksamhetsområdet.

Sökandens planerade verksamhet riskerar dock som nämns ovan medföra att befintliga föroreningar sprids till omgivningen, bl a till dricksvattentäkten Mälaren. Sökanden är för detta ansvarig verksamhetsutövare och måste vidta samtliga försiktighetsmått, skyddsåtgärder och begränsningar som följer av 2 kap 3 § MB. I detta finns ingen begränsning annat än en bedömning av skälighet enligt 2 kap 7 § MB. Sådana försiktighetsmått och skyddsåtgärder torde kunna vara att utföra saneringsåtgärder även utanför verksamhetsområde om detta är av nöden för att inte dessa föroreningar ska komma att spridas till följd av sökandens planerade verksamhet och om markägaren godtar detta. Mina huvudmän har svårt att se att markägaren inte skulle göra det. Frågan om avsaknad av rådighet faller därmed.

Även om Mark- och miljödomstolen skulle anse att man inte kan kräva att sökanden vidtar saneringsåtgärder utanför verksamhetsområdet, måste dock frågan om den sökta verksamhetens riskerar sprida dessa föroreningar bedömas. Det blir då en fråga om verksamhetens tillåtlighet snarare än en fråga om saneringskrav. Som nämnts ovan anser mina huvudmän att denna fråga tydligt visar att verksamheten inte är tillåtlig då platsen inte är lämplig enligt 2 kap 6 § MB.

Sökanden tycks även anse att de enda möjligheter som föreligger är att de får tillstånd, och sanerar lite grann, eller att platsen inte saneras alls. Detta är förstås inte alls de enda möjligheterna för platsens framtida användande. Inget hindrar att platsen saneras av tidigare verksamhetsutövare/markägare och i stället används för helt andra ändamål såsom exempelvis friluftsområde eller för nya bostäder.

6. Utsläpp till luft

Sverige har ratificerat FN:s ramkonvention om klimatförändringar (klimatkonventionen) som trädde i kraft 1994. Klimatkonventionens mål är att halten av växthusgaser i atmosfären ska stabiliseras på en nivå som innebär att människans påverkan på klimatsystemet inte blir farlig. Enligt Parisavtalet ska den globala uppvärmningen hållas långt under 2 grader Celsius och ansträngningar göras för att hålla ökningen under 1,5 grader Celsius jämfört med förindustriell nivå.

Sverige har som utsläppsmål när det gäller minskning av växthusgaser ställt upp att till år 2030 ska vara 63 % lägre än 1990 års utsläppsnivåer. Till år 2040 ska de vara 75 % lägre än 1990 års utsläppsnivåer och till år 2045 nollutsläpp.

Om dessa mål ska kunna nås är det inte möjligt att bedöma en verksamhet som skulle medföra betydande utsläppsökningar av växthusgaser som tillåtlig enligt miljöbalken. Tillstånd kan inte heller utifrån denna aspekt medges.

Möjligen skulle användande av CCS-teknik kunna uppväga de ökade utsläppen, detta har sökanden dock inte visat. Sökanden anger vidare att eftersom någon CCS-anläggning inte omfattas av föreliggande ansökan finns det emellertid heller ingen möjlighet att pröva en sådan påverkan nu. En sådan prövning kommer enligt sökande att ske när en separat tillståndsansökan för detta ändamål ges in.

Då detta är en fråga som är avgörande för bedömning av verksamhetens tillåtlighet är det dock inte möjligt att skjuta upp en sådan bedömning till en senare prövning. Inget hindrar heller sökanden från att i nuvarande ansökan ta upp även detta. Det är inte förenligt med vare sig miljöbalken eller uppställda klimatmål att dela upp ansökan på så sätt att teknik som troligen är helt nödvändig för att verksamheten alls ska anses vara tillåtlig inte ingår i bedömningen av om tillstånd ska ges.

8. Naturmiljö

Mina huvudmän vidhåller att undantaget i 4 kap 1 § MB inte är tillämpligt på nu sökt verksamhet.

13. Verkställighet

Mina huvudmän vidhåller att förutsättningar för att meddela verkställighetsförordnande saknas. De störningar och skador som skulle uppstå vid byggande och drift av den sökta verksamheten, inklusive följdverksamheter, är mycket stora och i flera fall irreversibla.

Enligt mina huvudmän är den nu planerade verksamheten inte tillåtlig enligt miljöbalken och EU-rätten bland annat avseende påverkan på Mälaren med öar och strandområden och hänsyn till det rörliga friluftslivet, överträdelse av miljökvalitetsnormer för vatten och icke-försämringskravet enligt EU:s ramvattendirektiv, föreskrifterna för Östra Mälarens vattenskyddsområde samt

artskydd. Både under byggnadsfasen, men särskilt under driftsfasen kommer till följd av verksamheten samtliga mina huvudmän att utsättas för omfattande olägenheter. Bland annat buller leder till försämrade rekreativsmöjligheter som i sin tur påverkar mental och fysisk hälsa. En ökad risk för Mälaren som vattentäkt, för yrkesfiske och bad och för påverkan på miljö kvalitetsnormer uppstår omedelbart vid start av byggnation på grund av transporter på såväl land som vatten med maskiner, lastbilar m m.

I övrigt hänvisas till tidigare inlagor

Dag som ovan

Gunilla Högberg Björck

Bilaga

Yttrande från Vattengruppen (Anders Berntell, Gunilla Brattberg, Brita Forssberg, Christer Lännergren och Sven-Erik Skogsfors), " Bemötande av Stockholm Exergis inlaga 2022 04 22, aktbilaga 184. Vattengruppen, Rädda Lövsta"